

Üçlü Sistem Three Cycle System

Prof. Dr. Mehmet A. KISAKÜREK
Ankara Üniversitesi

Üçlü Sistem

Amaç: Kolay anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir bir akademik derecelendirme sistemi oluşturmaktır.

Her derece programı;

- *Derece iş yükü (ECTS kredisi)*
- *Düzyey*
- *Öğrenme ürünleri*
- *Yetkinlikler profili*

BERGEN BİLDİRİSİ

(19-20 Mayıs 2005)

- İki aşamalı derece sistemi geniş ölçekte uygulanmaktadır
- Öğrencilerin yarısından fazlası sisteme katılmaktadır
- Kademeler arası geçişlerle ilgili bazı engeller devam etmektedir
- Öğrencilerin lisans mezunu olarak istihdamını arttırmak ve uygun görevlerle kamu hizmetine katılmalarını sağlamak için hükümetler, kurumlar ve sosyal ortaklar arasında daha fazla diyaloga ihtiyaç duyulmaktadır

Bergen (2005) Deklarasyonu'nda;

- Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nın çekiciliğini, rekabet edebilirliğini ve kalitesini arttırmak ve korumak için araştırmanın ve araştırma eğitiminin önemi,
- Bunu gerçekleştirmek için doktora aşamasındaki niteliklerin ürün odaklı yaklaşım kullanılarak Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nın genel çerçevesine uydurulması gerektiği,
- Doktora eğitiminin temel ögesinin özgün araştırmalar yoluyla bilginin geliştirilmesi olduğu,

Bergen (2005) Deklarasyonu'nda;

- Yapılandırılmış doktora programlarına ve şeffaf izleme ve değerlendirmeye olan ihtiyaç dikkate alınarak üçüncü aşamanın iş yükünün 3-4 yıla denk düşeceği
- Üniversitelerin doktora programlarının disiplinler arası eğitimi ve transfer edilebilir becerileri desteklemesi ve daha geniş bir iş yükü piyasasının ihtiyaçlarını karşılaması,

Bergen (2005) Deklerasyonu'nda;

- Avrupa Yükseköğrenim Alanı içinde araştırma kariyerlerine devam edecek adayların sayısının arttırılması gerektiği,
- Üçüncü aşama programlara devam edenlerin hem öğrenci hem de erken dönem araştırmacı olarak değerlendirildiği belirtilmiştir.

Bergen (2005) Deklarasyonu “2007’deki İlerlemeler İçin Durum değerlendirmesi” bölümünde;

Doktora derecesi de dahil olmak üzere ortak derecelerin tanınması ve ödüllendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Üçlü Sistem

3. Basamak

2. Basamak

1. Basamak

Trends IV Raporunda;

- Hala birkaç ülkede yapısal reform için bazı yasal engeller olsa da, Avrupa'da üçlü sistemi tanımak için kayda değer bir ilerleme sağlanmıştır.
- Kaydedilen ilerlemeye rağmen, tüm Avrupa'ya üçlü sistemi yayma süreci oldukça karmaşık bir kültürel ve sosyal dönüşümü ifade etmektedir.
- Yapısal değişiklik, mevcut eğitim programlarının yenilenmesi (henüz tamamlanmamıştır) ile uyumlu olmalıdır.

Program Reformu

Eğitim Programı Reformu

AB'nin Yükseköğretim Politikası:

- AB Komisyonu'nun yükseköğretim politikası, yükseköğretim sistemlerinde reformlar yapmak, sistemleri daha esnek, daha uyumlu ve toplumun ihtiyaçlarına daha duyarlı bir hale getirmeyi amaçlamaktadır.
- Reformlar, küreselleşmenin güçlükleri ile yüzleşmek ve Avrupa iş gücünü eğitmek/yeniden eğitmek için gereklidir.
- Reformlar, üniversitelerin Bilgi Avrupa'sında kendi rollerini oynamaları ve AB'nin Lizbon Stratejisi'ne ciddi katkılarda bulunmalarını sağlamalıdır.

Komisyon üç büyük reform alanı tanımlamıştır. Bunlar;

- *Eğitim Programı Reformu*: Üçlü derece sistemi, yeterliğe dayalı öğrenme, esnek öğrenme yolları, tanınma, hareketlilik
- *Fon Reformu*: çeşitlendirilmiş üniversite gelirleri, harçlar, bağışlar, krediler ve AB fonları
- *İdari Reform*: Üniversite özerkliği, stratejik ortaklıklar, kalite güvencesi

Ortak Dereceler (Joint Degrees)

Ortak Dereceler

Bu konudaki belli başlı kilometre taşları şunlardır:

- Stockholm (Mayıs 2002) Yorumları
- Ortak derecelerin oluşturulması konusunda seminer
- Avrupa'da Yüksek Lisans ve Ortak Dereceler Konusunda EUA öncülüğünde Yapılan Araştırma (Eylül,2002)
- Mantova Semineri (Nisan, 2003)
- Erasmus Mundus Programı (2003)

Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda "Avrupa kimliği" oluşturmak için bütünleştirilmiş programlara dayanan ortak derece programları en önemli önceliklerden biri olarak kabul edilmektedir.

Ortak dereceler, tüm düzeylerde (doktora da dahil) öğrenenlere Avrupa'daki çeşitliliğe uyumlu, tanınabilir, güçlü ve fırsatlarla dolu bir deneyim sağlamaktadır.

"Avrupa vatandaşlığı" ve "istihdam edilebilirliği" sağlamak için ortak dereceler değerli araçlar olarak görülmektedir.

Araştırma uzmanları için ortak doktora programları “Avrupa Yükseköğretim Alanı” ve “Avrupa Araştırma Alanı” arasındaki işbirliği için önemli bir yapı taşıdır.

Bilgi Avrupa’sını oluşturmak için bu iki alan arasındaki sinerji temel öncelik olarak görölmektedir.

Bologna Deklerasyonu;

Yükseköğretimde programların geliştirilmesi, kurumlar arası işbirliği, hareketlilik, eğitim ve araştırma ile bütünleştirilmiş programların Avrupa boyutu açısından önemini vurgulamaktadır.

Prague (Mayıs 2001)'da toplanan eğitim bakanları bütünleştirilmiş programlara ve derecelere dikkat çekmiştir.

Toplantının sonuç bildirisinde, yükseköğretim sektöründe; “Avrupa içeriği, oryantasyonu ve organizasyonu ile modüllerin, derslerin ve tüm düzeylerde eğitim programlarının geliştirilmesi çalışmalarının artması gerektiği vurgulanmıştır. Bu özellikle; modüller, dersler ve eğitim programlarının farklı ülkelerden kurumların ortaklığı ile sunulması ve bütünleştirilmiş derecelerin tanınması ile ilgilidir.”

Bergen Deklerasyonu'nda;

tüm ulusal ajanslar ve diğer paydaşlar Avrupa Yükseköğrenim Alanı içerisinde iki veya daha fazla ülke tarafından verilen ortak dereceleri tanımaya çağırılmıştır.

Ortak dereceler;

Öğrencilere yurt dışında akademik ve kültürel deneyim kazanma ,

Yükseköğretim Kurumlarına da işbirliği yapma fırsatı vermektedir.

Böyle bir işbirliği ile öğrenciler tek bir kurumda edinebileceklerinden çok daha fazla yeterlik kazanabilmekte ve kaynak bulabilmektedirler.

- ✓ Ortak dereceler ulusal farklılıkları dikkate almak ve yansıtmak için esnek olmalıdır.
- ✓ Ulusal düzeyde, ortak dereceleri verme koşulları açıkça tanımlanmalıdır.
- ✓ Bu koşullar, kurumlar arası işbirliğini sınırlamamalıdır.
- ✓ Ortak dereceler, doktora çalışmaları da dahil tüm seviyelerde sunulabilmelidir.

- ✓ Öğrenciler dersleri kendi tercihleri ile belirlemelidir
- ✓ Ortak kurumlar tarafından öğrencilerin sosyal ihtiyaçları garanti edilmelidir
- ✓ Kurumun imkanlarından yabancı öğrenciler yerli öğrencilerle aynı şekilde faydalanabilmelidir

Ortak derece Programları ve Ortak Derecelerde Yükümlülükler

Stockholm yorumları

Stockholm (Mayıs, 2002) Ortak derecelerin oluşturulması hakkında seminer

Avrupa Ortak Derecelerinin genel göstergeleri olarak kabul edilen kriterler:

- İki veya daha fazla ülkeden iki veya daha fazla sayıda kurum katılmalıdır
- Ev sahibi kuruluşun dışında gerçekleşen çalışma süresi yeterli ve sürekli olmalıdır (örneğin, lisans düzeyinde 1 yıl)

- Ortak dereceler için, kurumlar arasında işbirliği ile oluşturulmuş ortak programlar ve yazılı anlaşma gerekmektedir
- Ortak dereceler, ortak bir şekilde hazırlanan ve sunulan programlara ilişkin ikili veya çoklu anlaşmalara dayanmalı ve çalışma konularında herhangi bir kısıtlama olmamalıdır

- Yeterliklerin karşılaştırılabilirliğinden emin olmak için Diploma Eki ve AKTS kullanılmalıdır.
- Ortak derece tek bir doküman olarak ortak kurumlar tarafından ulusal düzenlemelere göre belgelenmelidir

- Ortak dereceler ve programlar öğrenci ve öğretim elemanı/öğretmen hareketliliğini içermelidir
- Avrupa perspektifine uygun olarak öğretimde dil çeşitliliği sağlanmalıdır.
- Ortak dereceler hareketlilik veya eğitim programında kültürler arası yeterlik içermelidir.

Mevcut Durum

Çoğu ülkede ortak derecelerin verilebilmesi için ulusal yükseköğretim yasalarında düzenlemelere gerek duyulmaktadır.

Bazı ülkelerde, yükseköğretim kurumları tarafından ikili veya çoklu dereceler geliştirilmiştir.

Neden Ortak Dereceler?

- 1) Bologna amaçlarına ulaşmak için ortak derece programları ve ortak dereceler önemli araçlardır.
- 2) Ortak derece programlarının oluşturulması hem öğrenciler hem de yüksek ğretim kurumları için temel etkinliktir.

3) Ortak derece programları ve ortak dereceler;

- ✓ kalite
 - ✓ verim
 - ✓ karşılıklı tanınma
 - ✓ istihdam edilme
 - ✓ dil
 - ✓ kültürel çeşitlilik
- içermektedir. Ayrıca;

4) Daha fazla uluslar arası öğrenci çekmek,

5) Kurumların uluslararası boyutta
yükseköğretimde yer almak,

6) Uluslararası işbirliğinden maksimum yarar
sağlamak,

7) Ulusal kültür ve eğitimi tanıtmak,

8) Ulusal öncelik olarak kabul edilen özel alanları tanıtmak,

9) Uluslar arası arenada rekabet edebilmeleri ulusal kurumları desteklemek,

10) Yeni disiplinler yaratarak ulusal yükseköğretimi desteklemek için önemli görülmektedir.

Ortak derece programları İçin Anahtar Faktörler

- Ortak derece programları oluştururken, değişik türde öğrenciler ve farklı ihtiyaçlar dikkate alınmalıdır.
- Kalite güvence prosedürleri sağlanmalıdır.

Ortak Derece Programlarının Temel Özellikleri;

1. Programın amaçlarının belirlenmesi
2. Eğitim programının geliştirilmesi
3. Çalışmaların organizasyonu
4. Kazandırılan niteliklerin türü

1. Programın Amaçları

Programın amaçları tüm ortak kurumlar tarafından tanımlanmalıdır.

Ortak derece programları mezunlarına Avrupa/uluslararası pazarda ihtiyaç duyacakları ilave değerler kazandırmalıdır.

2. Eğitim Programı Geliştirme

- Eğitim programı geliştirmede işbirliği yapılmalıdır.
- Ortak bir şekilde tanımlanan eğitim hedeflerine ulaşabilmek için, tüm ortaklar tarafından ortak eğitim stratejileri belirlenmelidir .
- Bu yolla, ortaklar eğitim programının geliştirilmesine özel katkılar yapabilecek ve öğrenciler her bir ortak kurumda bulunma ihtiyaı hissedeceklerdir.

2. Eğitim Programı Geliştirme (devam)

- İçerikler, kavramsallaştırma ve öğretim yöntemleri ile çeşitli yaklaşımların ortak dokusu bütünleştirilmiş programların anahtar özelliğini oluşturmaktadır.
- Hareketlilik ile öğrenciler, kendi kurumlarında edinemeyecekleri bilgi ve becerileri edinebilmekte ve bunları kendi kurumlarında edindikleri ile bütünleştirebilmektedir.

3. *Çalışmaların organizasyonu*

Ortak programların organizasyonunda;

- ✓ Öğrenci seçim kriterlerini belirlemek,
- ✓ Öğretim elemanlarını seçmek,
- ✓ Programın maliyeti ve nerede uygulanabileceğine ilişkin gerçekçi plan yapmak önemli aşamalardır.

3. Çalışmaların organizasyonu (devam)

Ortak programlarda öğrenciler için genelde iki seçenek vardır;

Ortaklardan bir kurumu seçebilirler veya farklı ortak kurumlar arasında sistematik olarak rotasyon yaparlar.

4. Kazandırılan niteliklerin türü

Bir ortak derece programı ikili veya çoklu anlaşmalar sonunda düzenlenebilir.

Öğrenme ürünlerinin tüm ortaklar için ortak bir tanımı yapılmalıdır.

Bunun sonucu olarak ortak programlar öğrencilere belirli bir nitelik kazandırmalıdır.

4. Kazandırılan niteliklerin türü (devam)

Ancak, pek çok durumda ortakların kendi ülkelerindeki birtakım yasal engellerden dolayı tanınan ortak dereceleri vermek mümkün olamamaktadır.

Bu sorunu çözüm olarak, genelde iki ulusal derece verilmektedir.

Aslında, bu durum programın ortak yapısına uymamaktadır.

Kalite Güvencesi

Ortak derecelerin uluslararası kabul için kalite güvencesi gereklidir.

Ulusal güvence sistemlerinin genel kabulünü sağlamak için kalite güvencesi konusunda ölçütler ve genel standartlar oluşturulmalıdır.

Prag Bildirisi'nde de belirtildiği gibi, ulusal kalite güvence kuruluşları ile Avrupa Kalite Güvencesi Ağı (ENQA) arasındaki işbirliği çok önemlidir.

Avrupa'da Yüksek Lisans ve Ortak Dereceler Üzerine EUA Araştırması (Eylül,2002)

Araştırma, Avrupa'da uygulanan yüksek lisans programları ve ortak derecelerin son durumunu ortaya koymak ve analiz etmek üzere yapılmıştır.

**“Bütünleştirilmiş Programlar – Sonuçlar ve Beklentiler”
Semineri
Mantova, 11-12 Nisan 2003**

Bu seminer bütünleştirilmiş eğitim programları ile ilgili genel çerçevenin belirlendiği önemli kararların alındığı bir seminerdir.

Yükseköğretim Kurumlarına Öneriler

- Avrupa ortak derece programları oluştururken Stockholm yorumlarında belirtilen kriterler göz önünde bulundurulmalıdır.
- Ortak dereceler ve ikili dereceler arasında program hedefleri ve organizasyon modelleri bakımından net bir ayırım yapılmalıdır.
- Bu konuda bir terimler sözlüğü hazırlanmalıdır.

- Bütünleştirilmiş programlara dayanan ortak derece programları, ulusal programlarla yer verilemeyen Avrupa ve dünya toplumunun ihtiyaçlarına yer vermelidir.
- Ortak derece programlarının uygulanmasını planlarken, ilgili alandaki öğrencilere, mezunlara ve iş verenlere danışılmalıdır.
- Planlama ve değerlendirme etkinliklerine öğrenciler dahil edilmelidir.

- Ortak derece programları oluşturacak olan kurumlar misyonlarının temel fonksiyonu olarak bunları bütünleştirmeli ve desteklemelidir.
- Ortak derece programları için ortak seçerken kurumların akademik, örgütsel ve finansal açıdan böyle bir programı geliştirme kapasiteleri göz önünde bulundurulmalıdır.

■ Ortaklar;

Uygulanacak model

- ✓ kullanılacak eğitim yöntemleri
- ✓ yenilikler
- ✓ akademik ilgi
- ✓ konularında tam bir fikir birliği içinde olmalıdır.

Herhangi bir ortak programı oluştururken;

- ✓ Öğrenme ürünleri ve yeterlikler,
- ✓ ECTS olarak ifade edilen öğrenci iş yükü

önemli unsurlar olarak görülmelidir.

Erasmus Mundus

- Avrupa “yüksek öğrenim alanı”nda kaliteyi yükseltmeyi, ortak dersler, programlar geliştirmeyi ve üçüncü ülkelerden iyi öğrencileri Avrupa’ya çekmeye hedefleyen bir programdır.
- Dört Eylemi bulunmaktadır.

Erasmus Mundus

- Eylem 1: Ortak Yüksek Lisans Programları
- Eylem 2: Erasmus Mundus Bursları
- Eylem 3: Üçüncü Ülkelerle Yükseköğretimde Ortaklıklar Kurma
- Eylem 4: Avrupa Yüksek Öğrenim Alanının Çekici Hale Getirilmesi

Erasmus Mundus

- Türkiye, Bulgaristan ve Romanya üçüncü ülkeler olarak kabul edilmektedir.
- Ancak, öğrencilerimiz üçüncü ülke vatandaşı olarak kabul edilmemekte, Erasmus Mundus Burslarından yararlanamamaktadır.
- Bu konuda AB ile görüşmeler sürdürülmektedir.

Erasmus Mundus

- Türkiye, Bulgaristan ve Romanya halihazırda üçüncü ülke kabul edilmektedir.
- öğrencilerimiz üçüncü ülke vatandaşı kabul edilmemektedir.

Yararlanılan Kaynaklar

- **Erasmus Mundus. Doc 3.** (2004). Curricula E Titoli Congiunti. Normativa E Documenti
- European Commission Directorate-General for Education and Culture (2006). **FROM BERGEN TO LONDON The EU Contribution**
- Ministry of Education and Science (2002). **The Stockholm Conclusions.**
- **Recommendations and Final Reports Of The Official Bologna Process Seminars In The Period Between Berlin And Bergen ,** Ministerial Conferences September 2003 – May 2005.
- Reichert, S., Tauch, C. **Trends IV: European Universities Implementing Bologna**

- Reichert, S., Tauch, C. (2003) **Trends 2003: Progress towards the European Higher Education Area**
- **Speeches Delivered at the Padova Workshop on Joint Curriculum Development, February 14-15, 2003.**
- **The Bologna Process. Seminar on “Integrated curricula – Implications and Prospects”.** Mantova, 11th and 12th April 2003. Final Report.
- Zgaga, P. (2004). **Bologna Follow-up Seminar Joint Degrees – Further Development.**